

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1862 _____ Any XXXVI

BARCELONA, 4 DE SETEMBRE DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims _____ Atrassats: 20

EL FRANCÈS A ALSACIA

—Per fi, tornes a ésser meval (De L'Illustration)

La guerra

CREC que'ns hem escapat d'una, i bona. Els alemanys, a la nit, han atacat el poble. Per a veure lo que feien encengueren uns grans pòrxos plens de palla i herba. Així ells tiraven a la segura, amagats en la fosca. Una bomba ha caigut a l'hostal on nosaltres dormíem. Sort que en Costa i jo ens havíem amagat al celler. Allí hem estat fins a la matinalada.

Els alemanys ens en han tret. Un oficial jove, amb un bigot de color de safrà, que talment sembla de borrisol de pollet acabat de néixer, acompanyat d'un sargent i dèu soldats, ha registrat la casa.

Hem passat un instant de veritable angoixa. Lligats com un Crist ens han aconduït davant del quefe de la força. Aquest ens ha adreçat un interrogatori d'una hora. Després ens ha manat afusellar. Estaven fort i fermes que desde dintre'l celler havíem tirat contra'ls prussians.

—Amb què, senyor?

El francès d'en Costa, correctíssim, al preguntar això, tenia—és natural—un accent ivicenc que per meravella el feia semblar alsacià i empitjorava la nostra situació.

Jo, amb el vocabulari d'en Vogel a la mà, no feia més que repetir d'una manera entendridora: «*unfchuldig, harmlos, einfältig*», tres paraules que signifiquen innocent; però que no lograven ni tan sols ficsar l'atenció de l'obstinat alemany.

Ja'ns llençava de la seva presència i ens agafaven pel braç brutalment per a juntar-nos a un agrupament de dones i criatures sentenciades també a mort pel mateix delictes, quan a mi se m'ha ocorregut cridar amb tota la força dels meus pulmons: «Visca Jaume II rei d'Espanya!».

Ha sigut com posar oli a un llum. El quefe alemany ha deixat la seva formidable pipa; s'ha tret de la butxaca *El Correo Español*, en la primera plana del qual hi havia unes grans titulars que deien *Victoria alemana*, i, senyalant el periòdic, ha fet amb el cap repetits moviments, com preguntant-nos si combregavem amb tal paper.

—*Ia, ia.* (Sí, sí).

Ens ha abraçat. Tota la seva voluminosa i roja fesomia s'és tornada resplendent.

—Aneu-vos-en al vostre país,—ens ha dit.—Tenim ordre d'expulsar a tots els periodistes. Saludeu al Duc de Solferino i an en Mella. Vostra Espanya ressorgirà. Digueu-los que en quant haguem arrasat a París, procurarem per Don Jaume. Són els dos objectius de la guerra present. Ja és hora que regni. *Hundsfott!*

Ja'ns teniu allunyant-nos de Santa Maria de les Mines, França endintre. Se veu fum d'un incendi a mà dreta, i al lluny sentim com retona el canó. Caminem per una carretera veïnal molt planera i recta.

És precís que d'un cop fugim d'aqueixos llocs on els alemanys i francesos van i vénen com les onades del mar.

La carretera ens porta al cim d'un collet, desde les altures del qual se divisa un hermós panorama. Sembla estrany que en tota l'extensió que la vista domina s'hi desenrotlli la terrible tragedia que sotsmou Europa!

Al cap de dues hores de marxa dividem una casa gran. Hi hà un centinella francès a la porta. Mes enllà guisen el ranxo una patrulla de cavalleria. Unes dones goreixen uns ferits sota unes alzines.

La nostra arribada desperta rezels. Exhibim el passaport del general francès, que tot just feia dèu hores que ens acabava de firmar.

Al mateix instant sonen trets dintre'l bosc, en la falda de la serra, vers l'indret d'Alemanya. Com per art de màgica, la cresta es corona de tiradors. Ja hi som altre cop.

—Depressa!—ens criden;—aparteu-vos, si no voleu tastar les bales!

Un general, acompanyat d'una petita escorta, avança per la carretera. Mira amb els seus binocles de campa-

nya i porta el cap lligat. Pels grans mostatxos el regoneixem: és el mateix de Santa Maria de les Mines.

Apenes ens ha vist somriu. Convençut de que's tracta d'una alarma sense fonament, descavalca, ens signa que'l seguim, i junts entrem a la masia.

Li hem fet una explicació detallada de l'incident amb el quefe alemany.

—Perilleu més que nosaltres mateixos—ha observat.—Si vestissiu l'uniforme de l'exèrcit francès, en cas de canx en mans dels alemanys, se us tractaria com presoners de guerra. Heu escapat dos cops; però jo no us asseguro pas que logreu escapar el tercer. Per altra part, les vostres informacions, aquí, a la força no han de tenir gaire relleu. A la frontera de Bèlgica és on tindrieu de anar. Allò és gros!

En Costa i jo vestim l'uniforme de l'infanteria francesa. Ens està perfectament. Per justificar la manca d'armes, jo simulo que vaig coix, i en Costa porta'l braç fòra de la mànega, com si el tingués romput.

Partim cap a la frontera belga. Un tren militar que hem trobat a Saint-Die ens condueix. El general Marcel Paulier, a qui ens ha recomanat l'altre general, el nostre protector de Santa Maria, ens incorpora al seu servei com *ordenanzas*.

Passem per Baccarat, Luneville, fins a Nancy. Arreu està ple de tropes. El tren marxa amb grans precaucions,

car, segons sembla, pròximament va a lliurar-se una gran batalla.

De Nancy donem la volta fins a Toul. Seguint la via recta aniríem a parar massa a la vora de Metz, on els alemanys, segurament, no'ns deixarien escapar. A més, segons diuen, la via està interrompuda en Frouard.

Hem preguntat al general si sabia on era el terme del nostre viatge, i ens ha dit que tenia la missió d'aturar-se a Mézières, per a reforçar les reserves.

—No s'espantin— ens ha dit a l'arribada a Verdun— tindran moltes coses que veure, allí hi hà les tropes africanes en primera línia.

Ja ho hem vist. Quina furia i quina mala sang aquests gegants de color de sutge! Desde Mézières hem partit amb uns quants d'ells, resagats que s'incorporaven al seu batalló. Pel camí no feien altra cosa que esmolar la baioneta.

Pregunten als quefes si se'ls permetrà tallar els caps dels prussians. Els deien que sí, però de viu en viu; mentres se defensin, i sense que se'ls puguin endur dintre la motxilla.

Tots se lleven les sabates. Primer, perquè no hi saben caminar, i segón, perquè'ls fa pena embrutar-les. Tenen ganes de fer-se veure davant els europeus.

S'han llençat al combat abans d'ordenar-los-ho. Els prussians els reben amb un foc horrible, atrinxerats en un turó. Els senegalesos pugen com folls cridant i fent gestes espantosos. Quan els toquen d'una cama no s'aturen pas. Si els rompen un ós, aleshores van a peu coix, fins que'ls hi rompen l'altre. A mig turó són dalmats; mes, els que resten, avancen. Formen una ratlla negra que envolta els prussians.

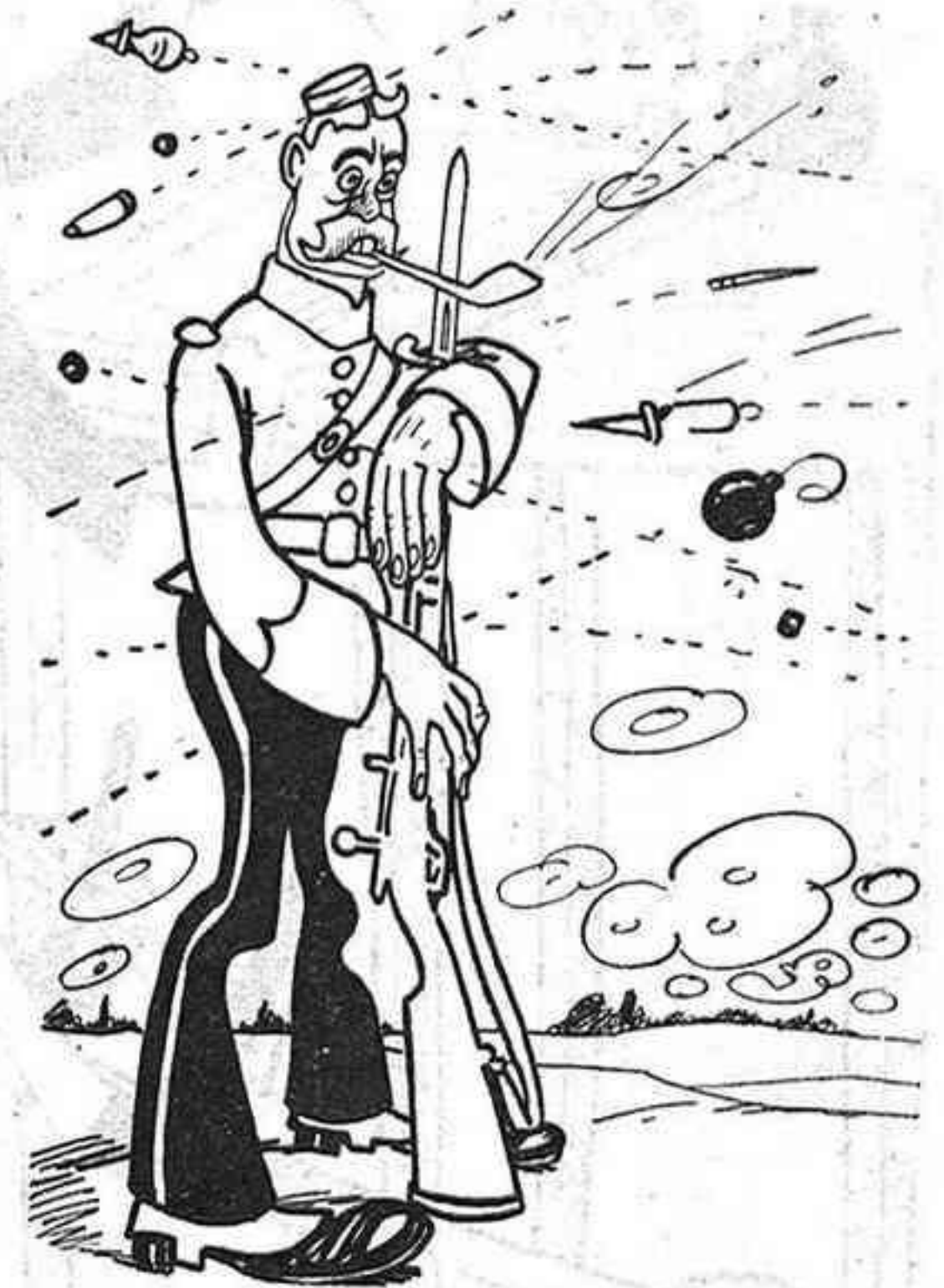
Un comandant, que està a la vora nostra, diu que és un càrrec de consciència no secundar aquests braus, i mana avançar a tot el batalló.

Alhora, pel flanc els embesteix la cavalleria alemanya. És una veritable carniceria que'ns fa eriçar els cabells del cap. La tropa colonial salta, no obstant, dintre les trinxeres.

La falda del turó ha restat clapejada de morts que negregen sobre l'herba com escarabats. Els infants, que mana el comandant, han detingut, a descàrregues, l'avenç de la cavalleria. Resona un crit de victòria. Tots correm, sense donar-nos-en compte, cap al turó conquerit.

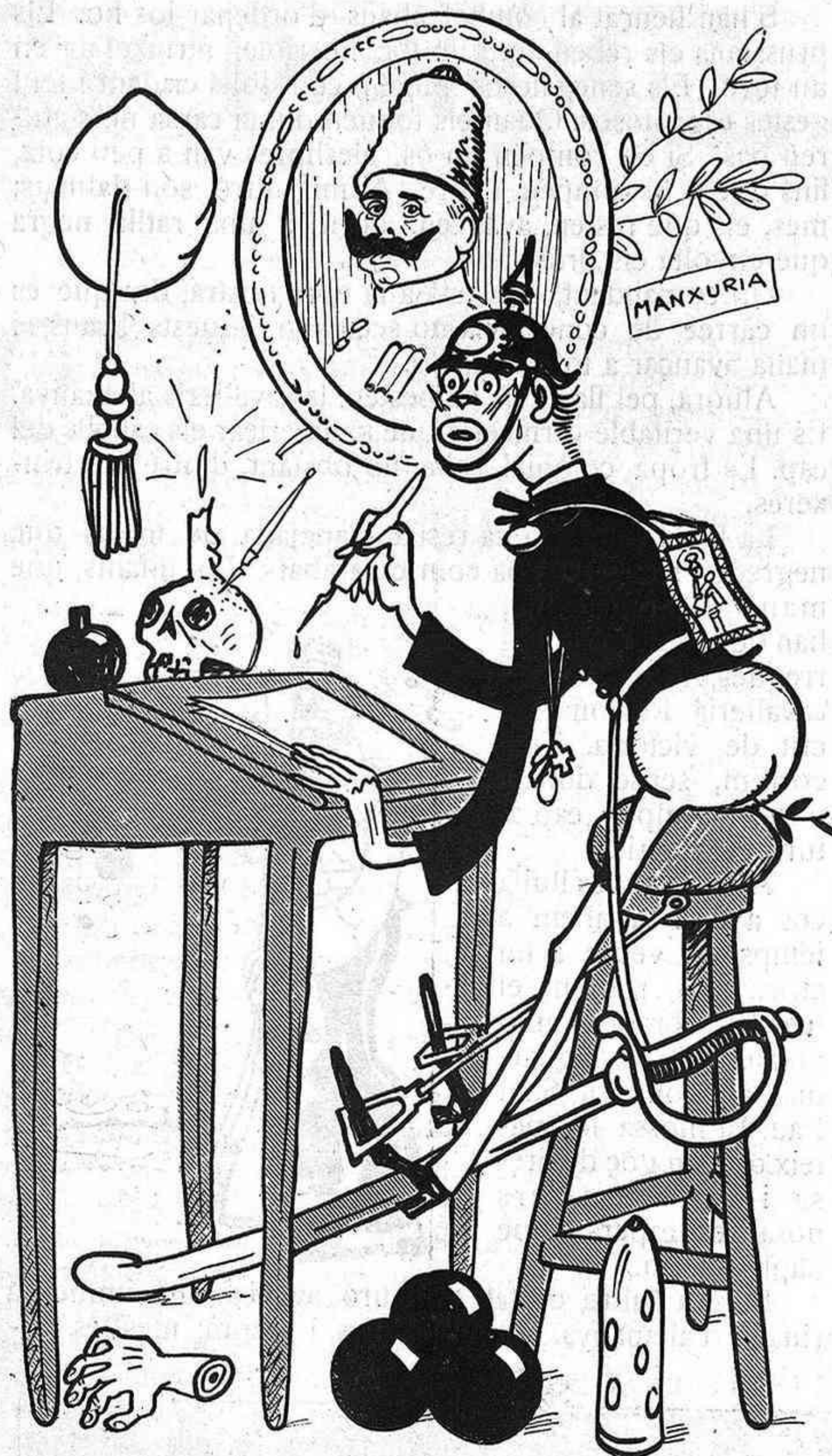
Allí encara es lluita cos a cos. Arribem a temps de veure a un africà com, romput el fusell, s'abraona amb un alemany de la guardia, alt com un Sant Pau. El mossà lo mateix que un goç de presa i l'arrossega vers nosaltres, esperant que l'aplaudirem.

Però a l'altre costat del turó avança una immensa riuada d'alemanys. Estem perduts i fugim; mes les tro-

ANÈCDOTES GUERRERES (Un quadro cèlebre)

El centinella despertant.—L'Emperador!

A LA REDACCIÓ DE «EL CORREO CATALÁN»

—Encara no han entrat a París?...
Dimoni, que triguen!

pes colonials resten. A nostres espatlles sentim com els carriquejen les dents i com se preparen a morir.

No hem volgut presenciar més horrors. Fa dos dies que som a Bèlgica entre l'exèrcit anglès. Com hi hem arribat ni nosaltres mateixos ho sabem. L'exèrcit anglès se baralla amb una gran tranquil·litat. Això reconforta; la guerra, presa d'aquesta faisó, apenes impressiona.

El corresponçal de *El Día Gráfico* ha tret una fotografia d'aquestes tropes, defensant una posició. L'envia al mateix temps que nosaltres aquesta Crònica. Ja la veurà publicada i podran observar com gairebé la majoria dels soldats—molt joves tots—estàn rient. Però això és res, comparat amb el croquis, que ha fet en Costa, del natural i que va adjunt.

En la retirada—han tingut que retirar-se!—ell va restar sol, distret en carregar la pipa. Per més pega, els

mistos no se li encenien; però ell, cansat de disparar el *mannlicher*, volia fumar i fòra. I pipa, pipa que piparàs, mentre les magranes esplotaven a les seves orelles i les bales de fusell li espellifaven l'uniforme, i sempre de cara a l'enemic.

P. BERTRANA

El gran novel·lista Wells opina sobre la guerra

«Soc un gran entusiasta d'aquesta guerra contra'l militarisme prussià. Crec fermament que la nostra generació assisteix a la fi d'una vasta i intolerable opressió imposada a la civilització i a la llibertat. Llitem per a deslliurar a la pròpia Alemanya i al món enter de la superstició que consisteix en creure que la brutalitat i el cinisme són els millors sistemes d'èxit, que l'autocràcia és superior a la democràcia i que l'exèrcit de quarter val més que la nació armada...»

»Sentim una gran angoixa davant la tasca que'ns hem imposat; però la nostra decisió és ferma. Estem disposats a afrontar tota mena de desastres, els perills més terribles, les fallides més grans, la fam més horren·da, tot menys la derrota. Ara que hem començat la lluita, lluitarem, si és precís, fins que'ls nostres fills morin decandits en les nostres llars; lluitarem fins que'l darrer de nostres vaixells s'enfonsi en les pregonas aigües de l'Oceà...»

»Aquesta guerra no acabarà pas diplomàticament, sinó que posarà fi a les diplomàcies. Es una guerra totalment diferent de totes les altres que l'han precedida.

»Quan estarà ben llesta, no tindrà lloc una conferència de pau europea a la manera antiga, sinó una conferència de fraternitat universal...»

H.-G. WELLS

El gat Boladeres

Nostre Excel·lentíssim Alcalde senyor Boladeres no té cua, ni fa «miau!», ni s'electrissa, ni esgarrapa; però que és un felí dels rabiosos ja poden pujar-hi de peus.

Ara acaba de publicar un «bando» contra les rates que és el toc de clarí d'una gran creuada.

«Per cada dotzena de rates, vives o mortes,—diu en *Patillete*—que un particular presenti a l'Ajuntament, se li donarà una pesseta de gratificació.»

Apart de que això de que'l Municipi demani rates resulta una ironia, perquè tothom sap que a la Casa Gran més aviat n'hi sobren que n'hi falten, de *roedores*, apart d'això, creiem que la disposició alcaldesca és del tot inoportuna.

L'extermi de les rates, en les circumstancies actuals, constitueix una garrafal manca de previssió. Tan malament podrien venir les coses, que la nostra neutralitat se'n anés al diable i vinguessin els alemanys i ens assetgessin. I tant podria durar l'assetjament, que'ns vegessim obligats a fer com els gironins, aleshores del francès, que pagaven les rates a duro.

Es que pot-ser el senyor Boladeres ha pensat ja en això, i es prepara el gran negoci? Si així fos, certament se li podria dir que és un fenici sense entranyes; perquè comprar rates a pesseta la dotzena amb l'intent de posar-les en conserva i vendre-les després a cinc pessetes cada una, seria una explotació indigna i un abús intolerable.

Aconsellem, doncs, als nostres conveins, ciutadans de Barcelona, que no's deixin *engatussar* per aqueix gat dels frares que miola desde'l silló presidencial de l'Alcaldia, i que amb l'escusa de fer higiene lo que vol és acaparar les subsistencies.

No destruïm les rates. Pensem en la miseria que s'apropa!... en el demà!... en les contingencies eventuales de la conflagració europea, que tot just comença! Les rates poden fer-nos un immens servei en temps de guerra!... Està bé que les cacem; però no les destruïm ni les venguem, que després podem penedir-nos-en!... Escabetxem-les!... Guardem-les!...

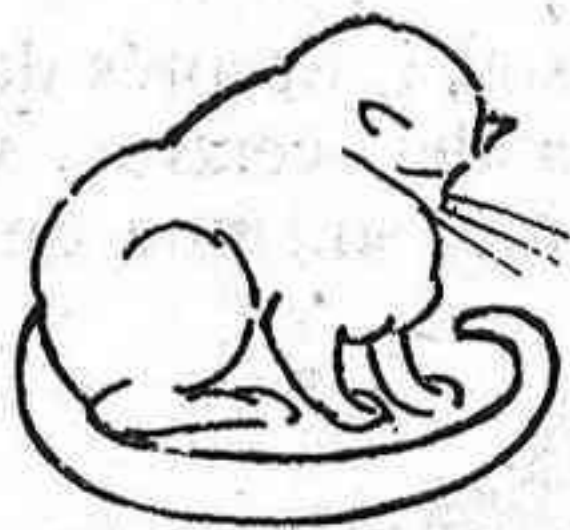
Si l'horrible guerra dura gaire, Rússia agotarà els blats, Turquia les gallines, Australia els conills... Mirem, doncs, nosaltres de no agotar les rates, ja que les rates constitueixen l'excel·lencia de la nostra producció nacional.

A les fondes, no'ns donen tot sovint gat per llebra? Per què, doncs, un dia de necessitat no podem menjar rata per colomí?...

No destruïm les rates!... Al contrari, treballem per la llur procreació.

Si el gat Boladeres en vol, que vagi a les esglésies i que empaiti les rates de sagristia.

NISSUS

Víctimes de la guerra

Quí es pensen vostès que són? Els alemanys? Els francesos? Els belgues? Els serbis?

Ni els uns ni els altres.

Les veritables víctimes de la guerra són els nostres pobres regidors.

No saben quina'ls en ha fet, el Govern?

Amb l'excusa—perquè això, evidentment, no és més que una «manganilla» per a perjudicar-los—amb l'excu-

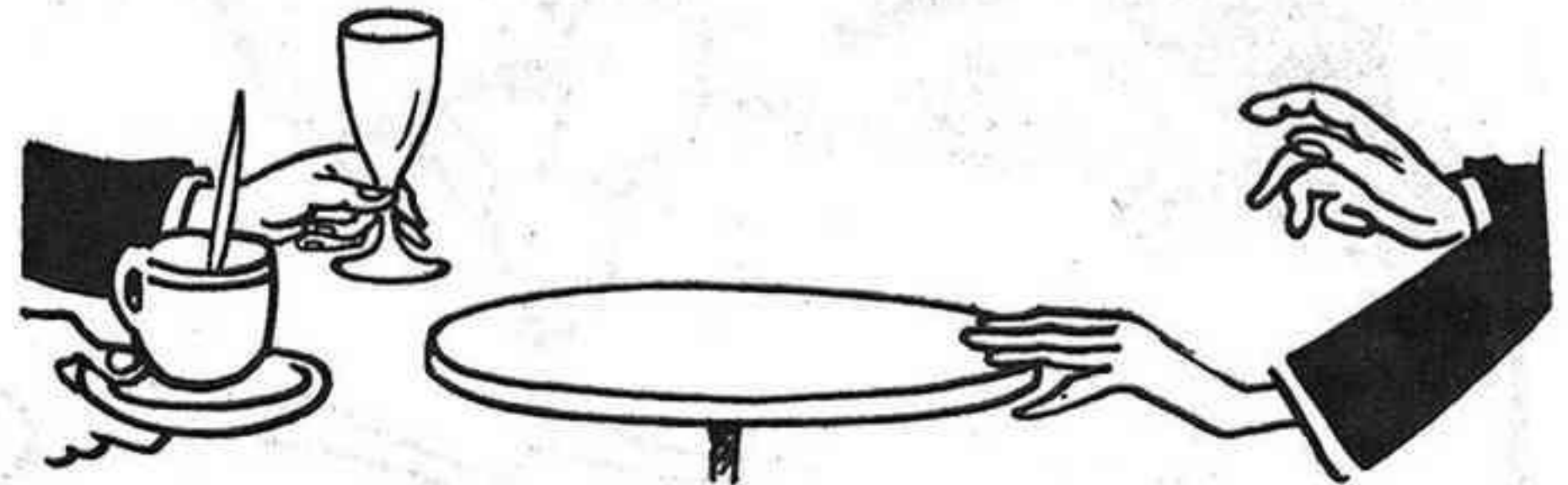
sa de que la guerra ha pertorbat la marxa econòmica del país, ocasionant un fondo malestar que pot arribar a deixar sense treball a gran número d'obers, i que—diu el text oficial—«no sería equitativo, digno, moral ni humanitario permitir que, mientras los menesterosos carecen de lo indispensable, se inviertan créditos en gastos supérfluos», els municipis, d'avui endavant, queden privats d'organitzar *juergas*, forades, viatges de recreo i demés xirinoles de les que «se debe y puede prescindir».

I, amb arreglo a aquest criteri que, com ja veu el lector, no pot ésser més reaccionari, el senyor Governador s'ha dirigit al nostre Ajuntament, fent-li saber:

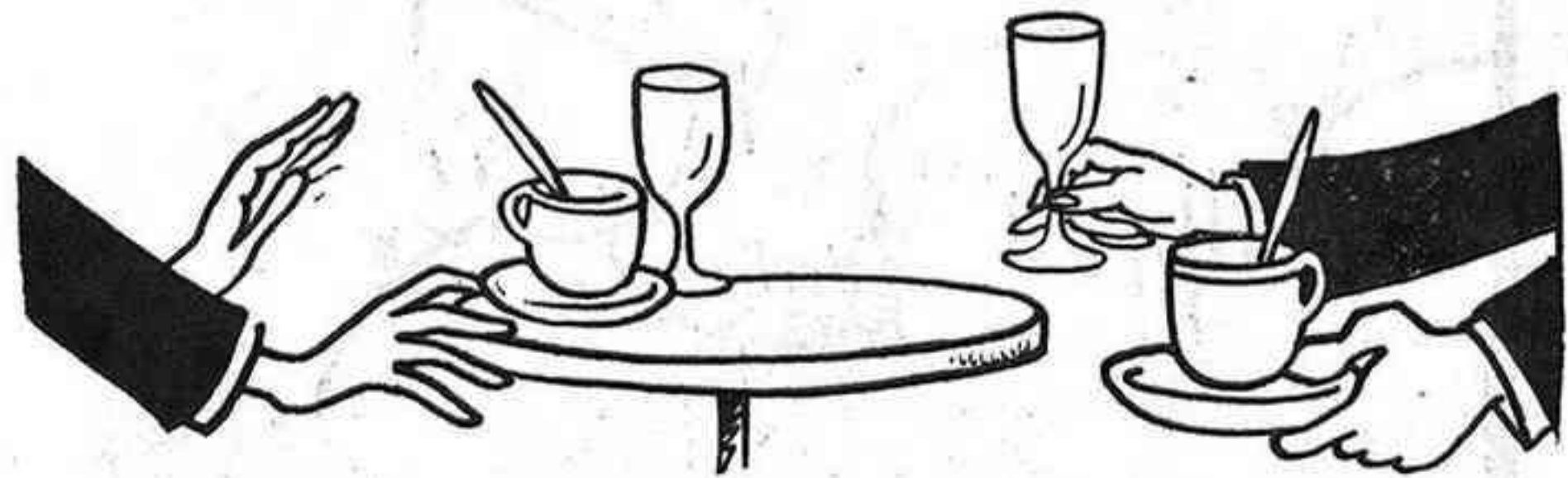
Que si en el seu presupost hi hà alguna partida consignada «para festejos y gastos imprevistos o extraordinarios», apliqui aquestes sumes a obres o serveis que donguin ocupació als que no'n tinguin;

Que no li concedirà permís per a celebrar especta-

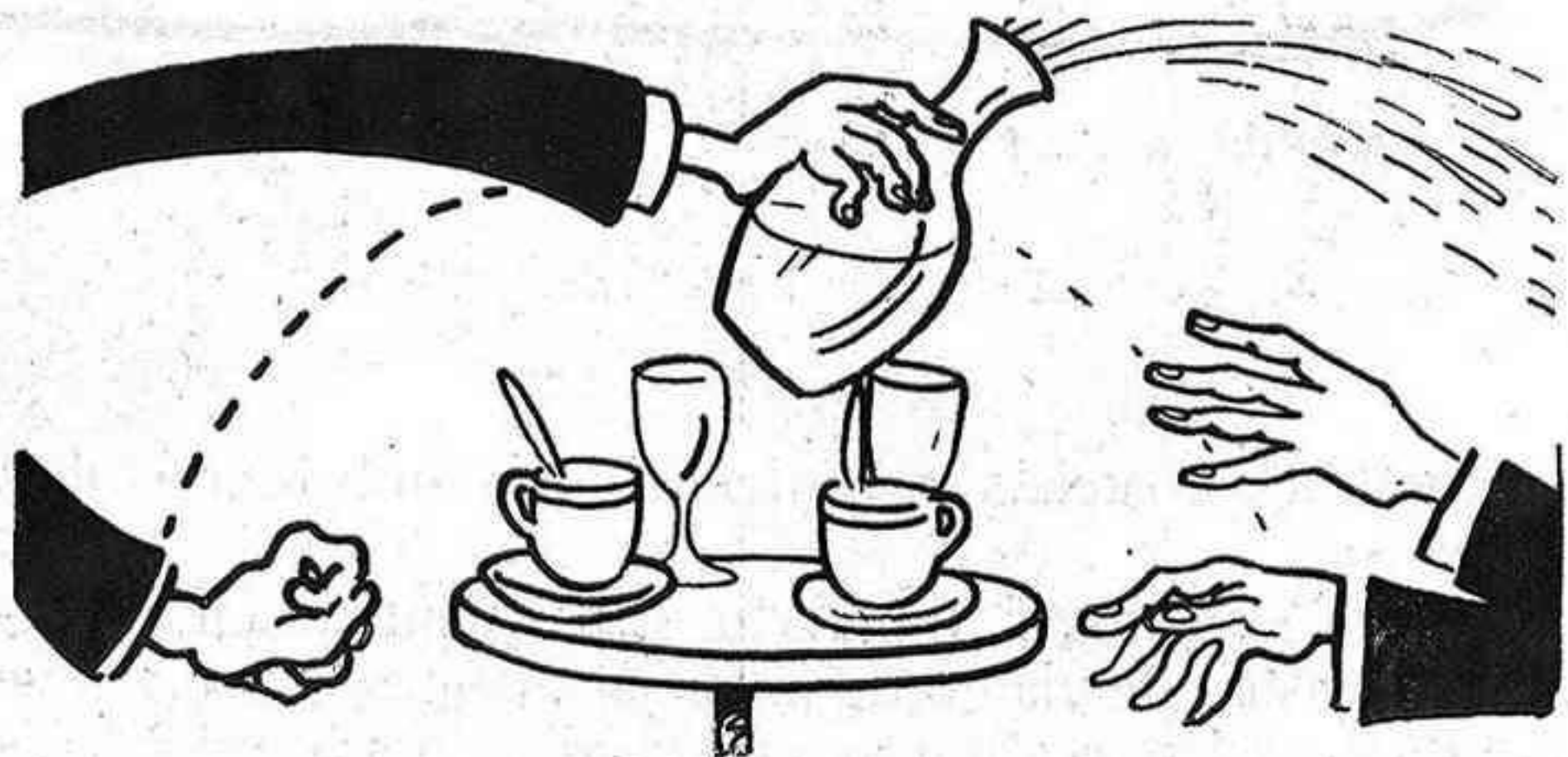
GUERRERS DE CAFÈ

—Veu?... Això és Namur i això és París.

—Sí, però això és Koningsberg i això és Berlín.

—Però això els alemanys ho salten en quatre dies!...

—Romanços, faràn!...

CONILL A LA BRASA

—Renoi, i que està grassonet!
—Calla, dòna. Si algú et sent, es creurà que no n'has menjat mai!

cles públics costejats o subvencionats amb fons municipals;

I que s'abstingui d'invertir cap quantitat en diversions i gastos de viatge de concejals, doncs,—ara, ara ve la bona!—«si se realitzaran estos gastos, serán reintegrados por los regidores que adoptaran el acuerdo y el alcalde que lo ejecutara».

No cal dir que la lectura d'aquest document va fer a la Casa Gran l'efecte d'una bomba.

Tots, units per un mateix sentiment i ferits en la mateixa fibra, tots els regidors varen sublevar-se.

—Això és l'Inquisició!—deia un.

—Això és atentar a la nostra dignitat!—cridava un altre.

—Ni en Zapatero s'hauria atrevit a tant!

—Es a dir que s'han acabat els xeflis?

—I els viatges en primera, acompanyats dels urbans i els agutzils?...—

No van presentar en bloc la dimissió del càrrec, perquè.... dimitir, això mai!; però van declarar-se oficial-

ment ressentits i ofesos, i, després de declamar una estona contra la tirania del «centro», varen formular, *némine discrepante*, la més solemne de les protestes.

*
*
*

Realment, el Govern l'ha feta massa grossa.

Agafar el pretext d'aquesta petita guerra que ha esclatat entre deu o dotze nacions i que menaça trastornar fins el sistema planetari, per a venir a posar trabes i lligams a la lliure acció dels nostres regidors, és cosa que traspassa els límits de lo admissible.

No's veu ja prou amargada, la seva existencia, amb els cuidados i mals-de-cap que'l càrrec proporciona?

No passen ja prou disgustos presidint subastes, passejant-se ells i la familia amb els automòbils d'en Casany i fent deixar sobre la «mesa» els dictàmens que valen la pena d'ésser estudiats detingudament?...

Doncs, per què es té encara la crueltat d'augmentar els seus sofriments amb aquestes prohibicions calomardes

ques, més parecudes als *úkases* del zar que als decrets d'un Govern expansiu i demòcrata?...

«No podeu organitzar festes.

»No podeu anar a visitar els pous de Moncada.

»S'han acabat els viatges a Madrid, a Beziers, a Lyó, a Montpeller...

»D'ara endavant, prou xampanyes d'honor, prou *luncs* al Saló de Cent, prou banquets al Tibidabo.

»I si us atreviu a fer-ho, el Govern us cridarà a capítol i us obligarà a pagar-ho de la vostra butxaca».

Cóm estem aquí?... Vivim en una gran ciutat d'una nació civilitzada o en un llogaret de les Indies Pastanagals?...

Tenia raó un honorable edil que, amb els ulls fòra del cap, exclamava:

—Per a acabar d'arrodonir la seva obra, no més faltaria que ara el Govern ens digués que no podem repartir *brevas* als parents i als amics; que se'ns priva d'administrar els Consums, els mercats, els cementiris i els escorxadors, i que'ns queda terminantment prohibit comprar terrenos destinats a jardins i parcs municipals.—

I és la pura veritat.

Sense aquests nobles atributs; sense aquestes facultats que adornen i dignifiquen el càrrec, facin el favor de dir-m'ho, què se'n treuria d'ésser regidor?

MATÍAS BONAFÉ

Espanya neutral; semblen sucursals de Xauxa, visions fantàstiques d'una Andorra plenipotenciària.

Quan tothom, pobres i rics, són víctimes del pànic, ells, els banquers, l'*habillen* més que mai; quan tots, petits industrials i grans negociants, sospiren per la pau, ells, els eters estira-cordetes, s'aprofiten de l'anormalitat per a acabar de curullar les seves caixes blindades a tall d'acuirat.

I no'n tenen prou amb la martingala del «cambi», amb el *qüento* de l'oscilació monetària, que fa que una lliura esterlina valgui tres o quatre pessetes de diferencia segons se tracti de «compra» o bé de «venda»; avui els banquers van més enllà, en qüestió de cinisme pràctic; avui, la majoria d'establiments bancaris, amb l'excusa de les circumstancies belicoses, es queden amb els interessos dels capitals d'altri, en moviment, degut a capritxoses *moratorias* que estableixen per a cada cas particular.

«A cobrar, desseguida, i a pagar, quan paguin». Aquest és el lema, la consigna. «Torni d'aquí vuit dies!.. Torni d'aquí quinze!». Aquests són els panyos calents amb que paguen als posseïdors de giros i altres documents.

I mentrestant els interessos corren, i un o altre se'ls embutxaca.

No és estrany, doncs, que mentres els uns, allà a la

Si això és guerra!...

Heus-aquí l'exclamació sincera, sortida del cor, de la majoria dels banquers de Barcelona.

Les nostres cases de banca, d'ençà que's va formalitzar el conflicte europeu, no semblen pas *súbdites* d'una

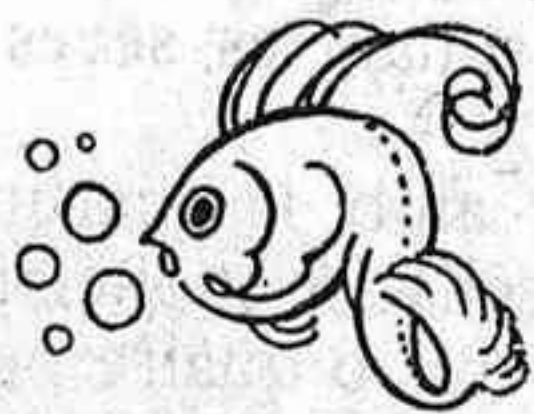

ALCALDE PREVISOR

—Ja he dictat un bando contra les rates!... Ja he quedat descansat!

frontera belga, se les espinyen i els altres aquí sofreixen les conseqüències, els nostres banquers se freguin les mans de gust, exclamant: «Si això és guerra...»

PUM!

Les besties del carrer

La més grossa és un burret d'Alger, és propietat del carrer; però no hi dorm ni hi menja; els seus amos el tenen a dispesa a casa'l tartaner, el qual el manté per pocs diners; però el fa servir de *reata* quan les tartanes van massa carregades.

Quan està al servei del propietari menja molt sucre i pa sucuat amb vi, porta una sella de vellut i sobre d'ella a la quitxalla.

No brama quasi mai, té'l cap intel·ligent, la cua amb un plomeró, les potes fines i una estrella dibuixada, a punta d'estisores, al cap-d'avall de l'esquena.

Després hi han cabres. Totes són roges i el boc és roig també. No més n'hi han dues de diferents: una de negra i una altre de clapada de blanc, que és l'única que té banyes. No porten morrió, collar ni esquella; solament el boc porta un devantal de cuir com els sabaters. Van a pasturar lluny, perquè si resten a la vora se mengen els pàmpols i rosseguen les escarotxes dels fruiterers.

Al tornar, mengen gra en unes senalles i llepen sal, per postres; després beuen perllongada i copiosament. Després la llet surt aigualida.

Després venen els goços; menos d'aigua, n'hi hà de totes menes i maneres: de grans i xics; de pèl curt i de pèl llarc; conillers, perdiguers i bons per a tota mena de cacera. Lo que no n'hi han és de grassos; llevat d'un que és un dropo i és un lladre, els demés, pobres, se passen la vida cantant els goig de Sant Prim.

Es tant així, que no sé què hi troben en la *Viola* (que sembla una guitarra) tots els càns de la població per a venir a dar-li serenades en les suaus nits de Primavera, quan les flors embaumen l'aire i l'amor arbora'ls cors.

En canvi els gats estàn grassos. I això que no poden pas tenir la consciència tranquil·la, perquè, lladres he vist, però com aquests gats, cap; d'assassins he sentit parlar, però com aquests menja aucells i pollets, tampoc, i de traidors i embustersos, creguin, no'n corren com els gats d'aquest carrer. No tinguin por de que's fiquin amb la llocada ni amb el verdum de la seva mestressa. Van a casa del veí a fer les seves facessies i encara'l trien tant lluny com els és possible. N'hi hà un de negre, un de tigrat i tots els demés clapats.

També tenim un esquirol i molts conills.

L'esquirol, ja és arnat; però encara passa les hores dintre aquella roda de filferro, dali... dali, fent-li donar volts i volts i fen-te perdre'l món de vista per poc que hi paris l'atenció.

Els conills s'estàn quiets, mengen herbes, cols, sagonet i escarotxes de meló. Al principi hi estava una mi-

queta enfadat, perquè'm creia que les ganyotes anaven per mi; però després m'he convençut que ho feien sense malícia, com sense malícia mouen les orelles i, sense volguer ofendre't, t'ensenya aquella floreta de color de rosa que tenen sota la cua.

També hi hà dos galldindis, i aviat n'hi haurà sis, perquè a casa en volen comprar quatre; però de moment no més n'hi hà dos, i la seva mestressa els passeja per sota'ls horts, menant-los amb una canya. Per cert que no sé com s'ho fan per a ficar el cap entre mig de les ortigues, sense sentir-se de les fiblades.

També hi hà galls cridaners, gallines lloques i gallines ponedores, pollastres tendres i pollets sortint de l'ou.

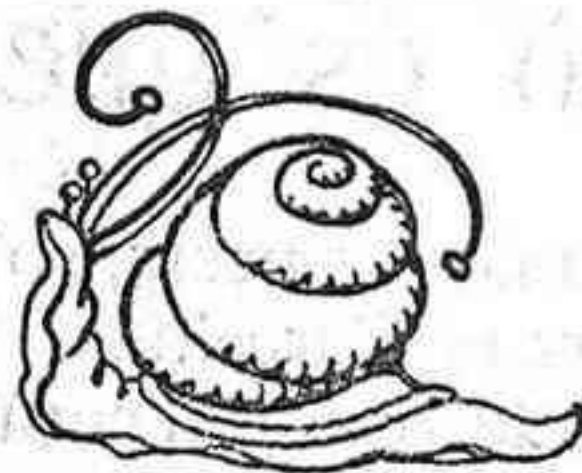
Hi hà dues oques rabioses que envesteixen com si fossin braus de cursa, i un ànec mut i mascle que, en el rengló de rentar-se la cara, el pit i els peus, podria donar lliçons a moltes persones.

També tenim aucells engaviats, pardals sota les teulades, rossinyols, verdums, pinçans i demés tenors, en les glorietses i arbres, i en el seu temps, orenetes.

Encara queden per esmentar dos peixos de globo, d'un vermell de carmetlo que és un encant; qualche gripau, moltes granotes, sargantanes, papallones, banyuts, caragols, cucs i llimacs.

Per cert que aquests últims feren el nom d'un cèlebre pagès; però això és llarg i no hi hà temps.

MONI

Del jardí dels humoristes

UN BON ENTERRO

En Palaudaries i el seu amic Tramulles se passegen per la Rambla.

I passejant, passejant, veuen venir un enterro.

Com a bons barcelonins, en Tramulles i en Palaudaries, són badocs de mena.

I s'aturen per a veure passar la comitiva:

Una vintena d'escolans amb atxes gruixudes i llargues.

Tot el clero parroquial de Sant Jaume, precedit de la creu.

Una nombrosa colla d'assilats de l'Hospici amb un ciri a una mà i la gorra a l'altra.

Uns quants serenos de gran gala.

Un cotxe de morts, el més ric de la Casa de Caritat, amb vuit cavalls emplomerats.

Un bagul riquíssim, tot caoba, amb guarniments de nacre, del qual pengen sis gasses sumptuoses que aguanten sis senyors encasacats i encopetats.

Un cap de dol amb bisbe, general, alcalde i governador civil.

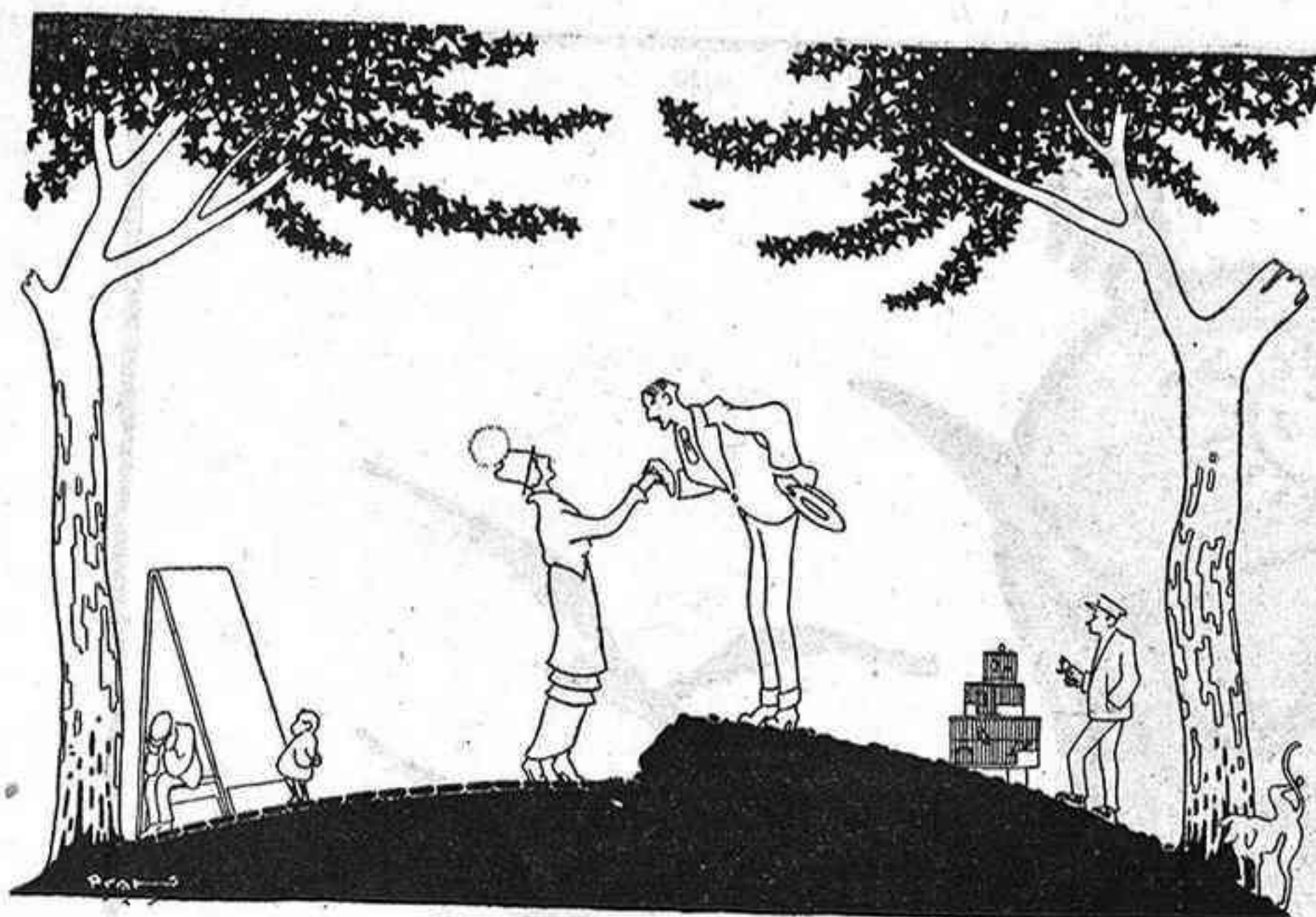
Un seguici de més de mil persones.

Tres landós coberts de negre, tots plens de corones.

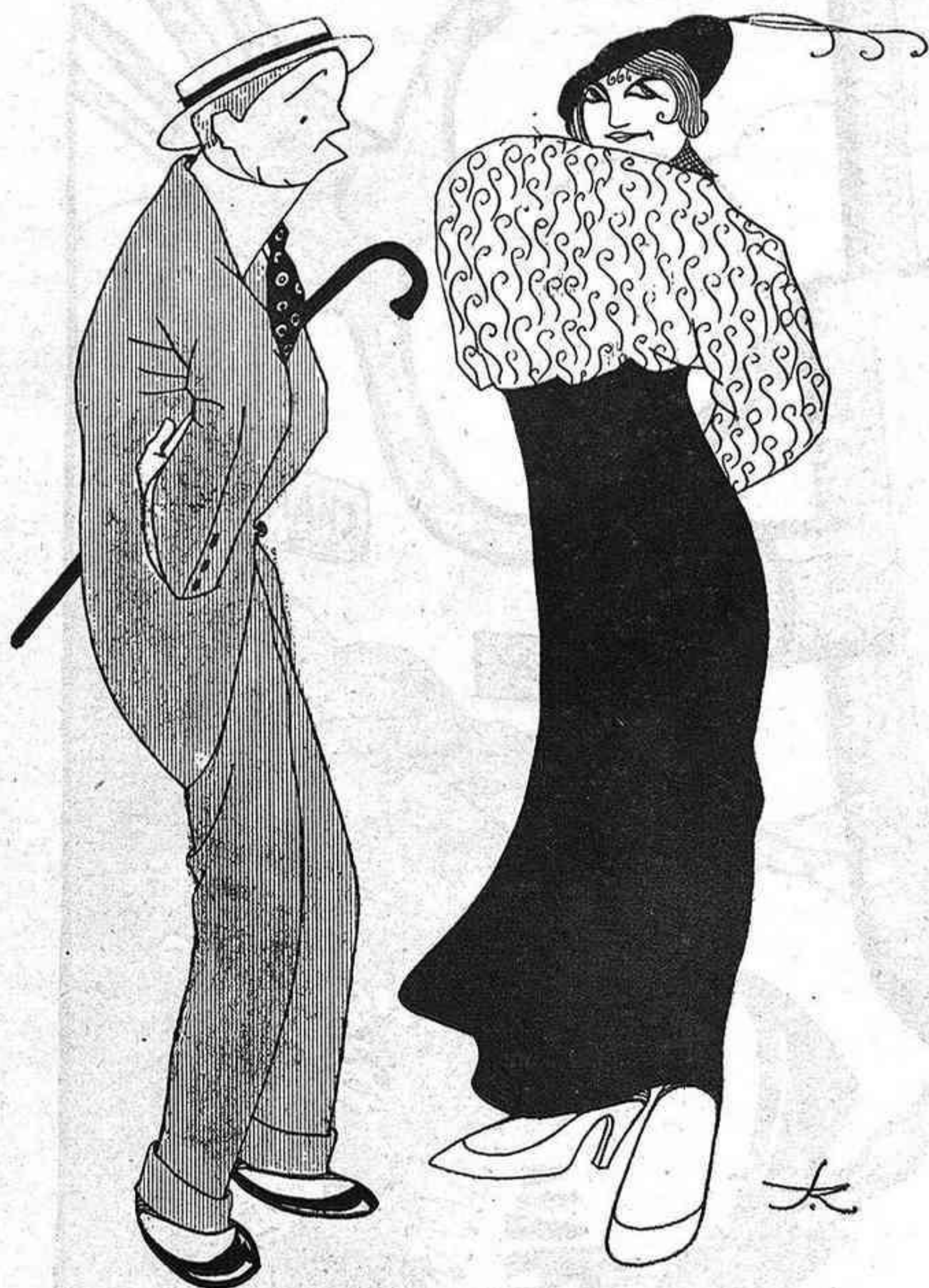
«EL HOMBRE-CAÑÓN»

—Veieu?... Tot això, ahir, eren pobles lliures i civilitzats.

A LA RAMBLA DELS ESTUDIS

—Passi-ho bé, Lluïset!... Caram, que ha crescut d'ençà que no'ns havíem vist!

PREVISORA

—No se't veu enlloc, Paquita!
—Oh, noi, no surto. No sé si ho sabs que'ls francesos diuen que és qüestió de guardar totes les Venus.

En Palaudaries i en Tramulles, boca-badats, segueixen Rambla avall, adherint-se de pensament a la manifestació.

A l'ésser davant de les Dreçanes, l'enterro s'atura. El dol se despedeix.

Aleshores en Palaudaries i en Tramulles trenquen el séu admiratiu silenci amb un petit diàleg.

En Tramulles:—Quin enterro, noi!

En Palaudaries:—Jo't reflic!... No'n tindràs pas cap d'igual en tota ta vida!...

L. P-M.

ESPURNES DE LA GUERRA

En un d'aquests poblets que'ls atravesava la carretera que va a França, veiem un rodamón curiós.

Deu tenir seixanta o setanta anys. Du una barba blanca com un coixí, que li abruga tot el pit. Els cabells també blancs com la neu. Les ceies, com bambalines, li cauen damunt d'uns ulls com dues esquerdes de vermelló amb dues agulles de picar, blaves.

Va vestit com van vestits quasi tots aquests rodamons: amb totes les prenes ventureres que ha anat trobant pel camí, i porta un carretonet amb un fonograf al damunt, enrogallat de tant cridar per les carreteres, i obrint una flor destenyida i plena de pols fins a la gola.

Voltat de marrecs, i de canalleta, i d'algunes dones, que escolten assegudes al peu de les portes, el fonograf va xisclant un vals d'aquells forts, que no se sab d'on vénen.

També m'hi apropo i me l'escolto.

Aquell home no sembla francès i, com avui el trobar un francès té un atractiu de misteri, li dic:

—Sou francès?

—Ara més que jamai!—me contesta.

—I on aneu, si es pot sapiguer?

—On voleu que vagi, foutre! Aon tenen d'anar tuts lus francesos. A la France.

—No pas a la guerra.

—A la guerra, no. Ja sum massa vell, mè, me n'hi vaig per a encoratjar-la. Ja vareig fer la de l'any terrible. Allí hi vareig vessar la meva sang!... Velleu?... Això són dues blessures!

I es treu el capell i ens ensenya dues regueres de cops de sabre, fent-li dues clenxes an els cabells blancs.

—I com voleu encoratjar, a la vostra edat?—li dic jo.

—De la manera que pugui, nom de nom!... Velleu com he d'encoratjar-los?

I, dient això, canvià el disc, i la flor del fonograf començà a cantar «La Marsellesa».

—Això és tot lo que puc fer-he; però no cregueu pas que sigui poc. An els petits villeges de França hi haurà molts vells i moltes mares que tindràn els infants allà... a l'Est; doncs amb la meva maquineta jo donaré coratge an aquests vells. En entrant a la meva França llençaré pla tots els altres disques, i tan sols me quedaré aquest, que és el nostre, nom de renom! I farà de bon esperar als infants que són... allà on sia. Aquest fonograf no'n tocarà d'altre! Us ho ben jur que no'n tocarà d'altre!

—Que tingueu bona sort—li diem.

—Justicia!—diu ell, i tirà enllà.

I és la primera vegada que sentim un fonograf que no'ns vénen ganes de rompre'l.

Hi hà politics que'ns aconsellen que enviem cent mil homes... a la guerra. No a la nostra frontera: a la guerra. Cent mil homes són un hu i cinc ceros.

Posat en xifres és molt curt.

Però posats amb homes, i amb homes joves, deixen un rastre de llàgrimes i una reguera de sang que, si la veessin els tals politics, pot ser n'esborrarien ceros.

Se veu ben bé que'ls plans de batalla els fan al paper, en lloc dels andens.

Allí—o allà als hospitals—farien els comptes més justos, i no serien tan... generosos.

El darrer número de L'Illustration porta un dibuix patriòtic.

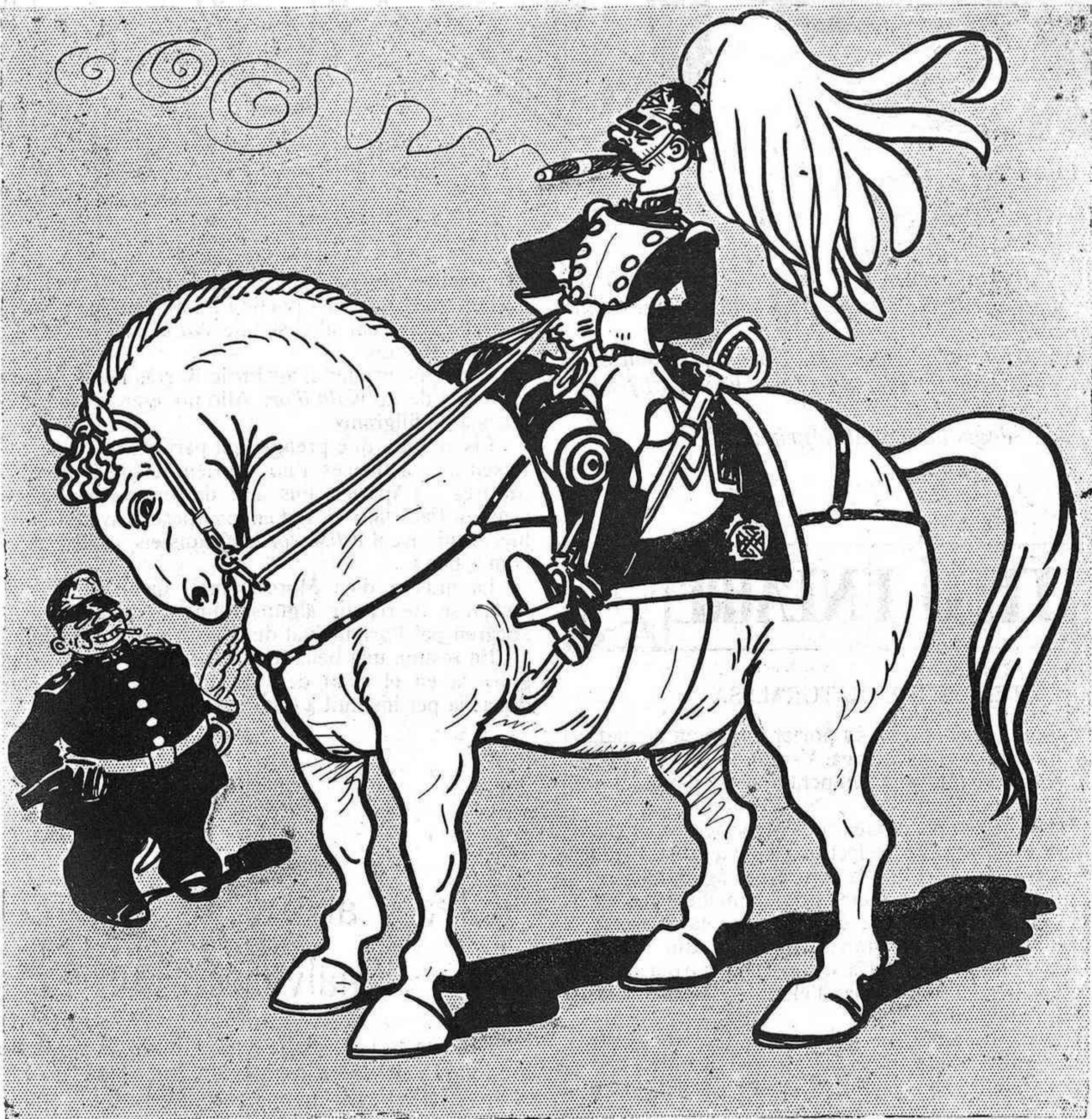
Es un soldat francès que, a l'entrar a l'Alsàcia, abraça a una alsaciana.

No hi ha hagut any que an el vell saló no n'haguem vist i no'ns n'haguem rigut, d'aquests assumptes patriòtics.

Una volta era un coracer arrencant una bandera d'un hulà, que queia mort atravesat de part a part; una altra, un ferit, al qui una lorena li portava aigua d'una font; una altra el retorn d'un fill, i més enllà, assalts de trinxeres i càrregues de cavalleria, i altres morint dient «Visca la patria!», i tota la cursileria d'una pintura patriòtera.

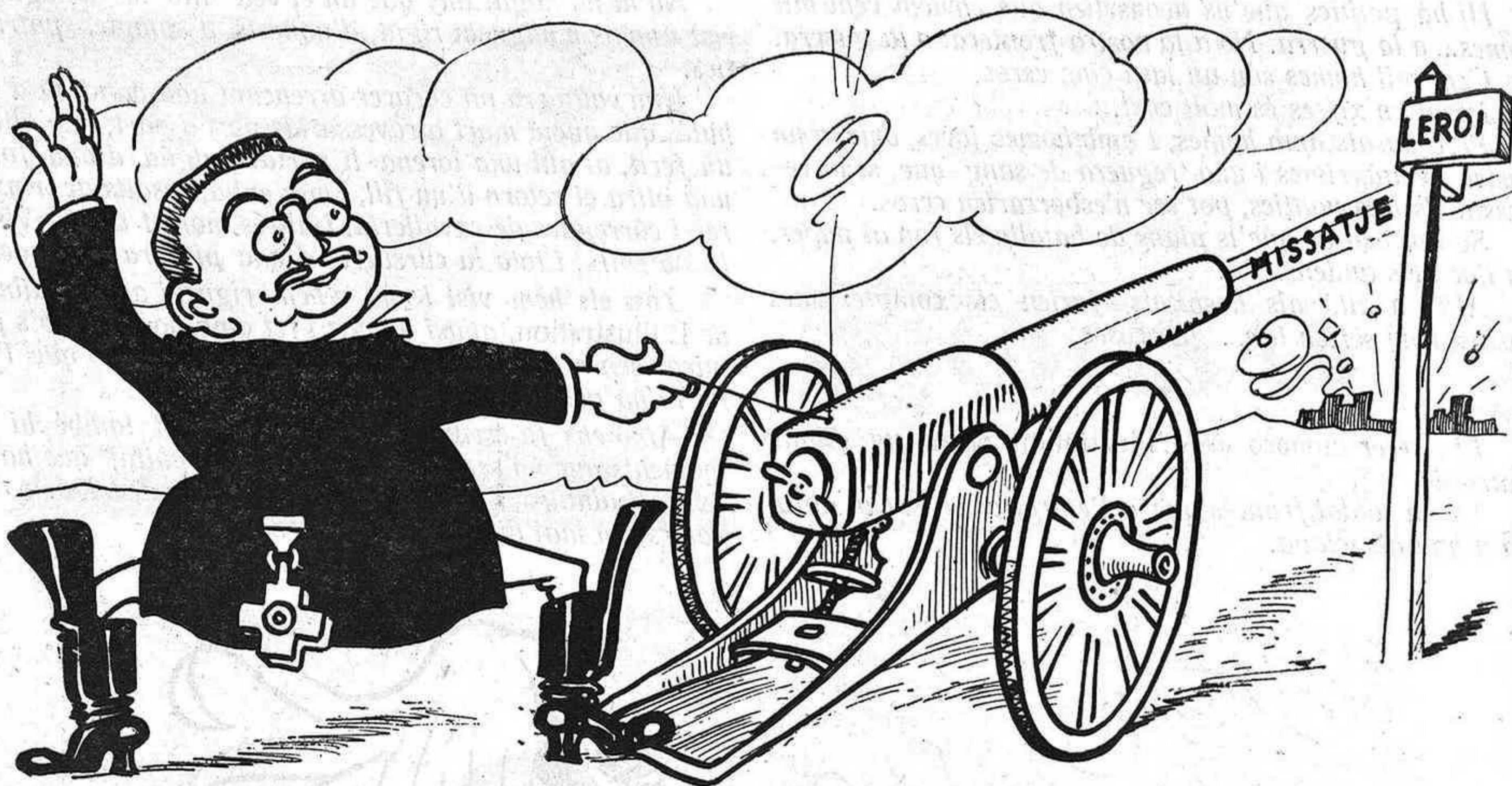
Tots els hem vist i ens n'hem rigut, i ara un dibuix de L'Illustration, quasi vulgar i fet amb poc art, no's pot mirar sense emocionar-se, i és que'l dibuixant que l'ha fet hi ha posat més ànima que llapis.

Això ens fa creure que l'art per l'art també hi hà moments que no serveix. Tota l'alta serenitat que ha de tenir la pintura, l'equilibri, la simetria i la distribució dels colors, un mal dibuixant la destrueix.

EL CIPAL DE PEU AL CIPAL DE CAVALL

—Vacha, noi, te felicito per la part que't tocal... La Rússia s'està portant molt bé!

LA GUERRA A CASA

La primera canonada mancomunista

També l'artista, encara que vulgar, com el vell del fonograp, dóna coratge an els humils, amb un mal dibuix i un gran cor.

Un savi diria que és suggestiu. Nosaltres direm que'l dibuixant, en lloc de fer una obra bona, ha volgut fer una bona obra.

I en lloc d'elogis ha mogut llàgrimes.

XARAU

TEATRE DE NATURESA

L'estrena de *La viola d'or* va portar una gran gentada al bosc d'en Tarrés, de La Garriga. Veritat és que tot va ajudar-hi, un sol esplèndid, una temperatura dolcíssima i una «neutralitat» encantadora.

A l'hora anunciada va començar l'espectacle en el rusteg escenari, davant d'un públic selecte; de cinc a sis mil ànimes disposades a fruit de l'art i de la naturalesa, agermanats prodigiosament en aquell bosc meravellós, embellit i fins a cert punt urbanitzat d'una manera superba, per la voluntat, el talent i l'activitat d'aqueix gran xicot que's diu Salvador Alarma. Festa de llum i de poesia, de les que'n corren poques, i per la qual mereixen tota mena d'elogis els eminents artistes que hi han col·laborat.

La viola d'or, rondalla bosquetana, de l'Apeles Mestres, és una obra apropiadíssima al caràcter del teatre de bosc; conté notes sentimentals i poètiques, sense arribar mai a la ploranera, al costat d'altres còmiques i grotesques, d'opereta bufa, d'alta caricatura, que contrasten notablement. És un conte per a infants, però que diverteix també als grans per les intencionades sortides *aristofanesques* que de tant en tant embelleixen el diàleg; és una visió fantàstica d'apariencia

ignoscentíssima però que encanta per la seva magnífica visualitat, pel seu relleu poètic i lluminós. Una obra que ha de figurar dignament al costat de *Nit de reis*, en el repertori de l'Apeles Mestres.

L'insigne primer actor Enric Borràs recità admirablement el pròleg de *La viola d'or*. Allò no eren versos; allò era una cascata de filigranes.

Els artistes que prengueren part en la representació mereixen tots alabances, i no sabríem fer distincions. Des de la Mestres i l'Aparicio fins a la darrera de les deixebles de la senyora Pauleta, i des d'en Santpere, l'Aymerich i en Nolla fins al minuscol *estira-cordetes*, tots els intèrprets compliren com a bons.

La musica d'en Morera, molt inspirada i molt alegre, havent-se de repetir alguns números de caient popular que xocaren per l'originalitat de la seva harmonització.

En resum, una bella festa que marca una segona fita ben gloriosa en el camí del Teatre de Naturalesa, que podem donar ja per instituit a Catalunya.

Senyals al cel, malvestats en la terra

Dilluns a la nit, entre vuit i nou, els veïns de Barcelona varen sofrir un d'aquells *sustos* que no's paeixen, o, si es paeixen, al menys costen de païr.

Tot el sant dia s'havien anat rebent males noves de la guerra: que un Zeppelin, que un aerioplà, volaven sobre París; no se sabia si l'un o l'altre, o tots dos a la vegada; però lo cert és que tiraven bombes, les quals, se-

gons uns, havien produït terribles estropicis i, segons altres, no havien fet cap dany.

El barceloní sent per les bombes un horror molt fonamentat, i, està clar, se posaven en lloc dels parisencs i s'escriuïen.

Mes heus-aquí que en aqueixa situació, que en aqueix estat de nervis, els transeunts, arribada la nit, esguarden desconfiadament el cel, com, amb certesa, devien fer lo mateix, en aquella hora, els habitants de la ciutat llum.

Però el llum, aquesta volta, era aquí, en nostre cel, vora la lluna, creuant els núvols a una velocitat inconcebible.

Un llum gros, verdós, terriblement corprenedor, car s'apagava i s'encenia, i es transparentava entre la negror de les nuvolades, i uns cops se mantenia quiet i altres començava a lliscar vertiginosament sense, emperò, desaparèixer mai ni disminuir de tamany.

La vèu va córrer; el fenòmen aturà la circulació a les Rambles; rublí de badocs la plaça de l'Angel i altres places més grans. Milers d'homes i d'ones romangueren amb la boca oberta i el cap enlaire apuntant la barba al cel.

Se recordà que en Lerroux era a París, negociant tal volta l'intervenció espanyola, i que això havia excitat la venjança alemanya. S'esperava un cataclisme i ningú se n'anava a sopar.

A les deu l'espectació no havia minvat i els agrupaments seguïen fermes en son lloc d'observació, i el llum misteriós, als ulls cansats dels curiosos, anava prenent més greus apariencies.

I això ha anat quedant així, enlaire; però l'hipòtesi d'un Zeppelin, d'un aeriplà, d'un espionatge estrany, o d'un intent fatídic, encara preocupa al nostre poble.

D'aqueixa manera, mercès als gosats prussians, després de mil·lions de segles d'existència, ha sigut descobert pel ciutadà barceloní el planeta Júpiter (*), l'esplendent estel company de la Lluna, una nit de les darreries d'agost, en la que les boires de mar li donaven apariencies il·lusories.

(*) Segons l'astrònom d'*El Noticiero Universal*.

Amenitats de la guerra.

Un diari local publica un telegrama, titulat «Una alsaciana heroica», que comença així:

«Una joven lorenese, sin preocuparse de las balas...»

Sí; la *joven* sense preocupar-se de les bales, i vostès sense preocupar-se de la geografia.

Que no ho veuen, sants cristians, que si la *joven* era lorenese, per heroica que fos, no podia ésser alsaciana?

Una altra planxa.

Aquesta és de l'inefable i insustituïble *Diluvio*:

«En Libau, cuartel general de los belgas...»

Libau, cuartel general dels belgues; Libau, una ciutat russa, situada allà al quint infern, a les costes del mar Bàltic!...

Però, en què diable pensa Nostre Senyor?... Per a quan guarda els seus llamps més certers i de punxa més afilada?

Un diari es queixa de l'excessiu número de carnets acreditatius de la qualitat de periodista que en l'actualitat hi ha en circulació i que, segons sembla, entre registrats i sense registrar, arriben a ben prop de 1.500.

«Son muchos carnets—diu—para el exiguo número de periodistas que hay en Barcelona».

Poc sab, l'apreciable diari, el tremendo epigrama que en clou aquesta paraula.

«El *exiguo* número de periodistas que hay...»

I tan *exiguo*!

Pot-ser amb els dits podrien compartir-se.

Sense necessitat d'acudir als dits dels peus.

—I si venen aquí, a tirar bombes?
—Ah, amb la mamà ja ho hem dit: Llogarem un soterrani al Passeig de Gracia.

INDUSTRIAL OPORTUNISTA

—On se trasllada ara?... On và?
—On vol que vagi?... A la frontera belga.

Atenció, que la cosa val la pena.

La ponència corresponent del Municipi—suposem que deurà ésser la ponència de *juergas*—està acabant a corre-cuita la redacció d'un contracte, en virtut del qual, d'aquí endavant, els nostres senyors regidors tindran continuament a la seva disposició un número regular de magnífics automòbils.

Quin orgull, per Barcelona, el dia que s'inauguri aquest servei...

Veurem els carrers bruts, que faràn llàstima de mirar.

Però els concejals gastaran automòbil.

Les fonts no rajaràn i els jardins se moriran de sed.

Però els concejals aniran en automòbil.

L'Ajuntament no tindrà un cènim i cada quinze dies s'haurà de fer una nova emissió de títols de la *Deuda*...

Però els concejals se passejaràn en automòbil.

Per guerrers savis i dominadors de l'estrategia no hi hà com els redactors de *El Correo Catalán*.

Belluguen els regiments, tot fent profecies, amb una serenitat i una desaprensió inaudites.

Ara anuncien que les dues ales de l'exèrcit alemany es posaràn en contacte i que aniran endavant... "*porque hasta ahora se ha visto que nadie les ha roto o retardado una sola de sus líneas.*"

Què han tingut de *retardar*, sant cristià!... Si de Lieja a Namur no hi han estat més que... trenta dies!

Llegeixo:

«En l'àlbum del monastir de Ripoll un alemany hi ha escrit les següents paraules:

—Oh, Verge de Ripoll!... ajuda a la meva patria!»

Això deurà anar acompanyat d'alguna prometença, que no serà cap ciri, suposo.

Si els alemanys guanyen, deurem veure a la mare-de-déu de Ripoll amb *casco* i botes de montar.

La por.

Dilluns, al vespre, nostres carrers i nostres places varen omplir-se de badocs.

Els badocs barcelonins guaitaven al cel, on creien veure-hi un aeriplà de guerra carregat de bombes explosives.

Afortunadament, no's tractava sinó d'un inofensiu estel.

El Governador, a l'enterar-se d'aqueix nou pànic ciutadà devia dir-se:

—Això va bé!... Mentre corri tanta por, no és fàcil que's trenqui la neutralitat.

En la festa de La Garriga, un senyor Estevet va protestar indignat davant l'espectacle d'unes quantes noies maques, ballarines del Liceo, ensenyant les pantorrilles.

—*Esto es inmoral!*—va cridar amb l'intent d'interrompre la representació.

Després va sapiguer-se que'l furiós espectador era un entusiasta del «cine».

Visca la moralitat!

El metge a la dòna del malalt:

—Recordeu-se'n bé: cataplasmes de farina de llinosa, i unes quantes sangoneres per rebaixar la sang.

L'endemà:

El metge—Què tal?... Com estem?

La dòna—Ai, senyor doctor!... No sé com ho haig d'arreglar; el meu marit me fa consumir. Els cataplasmes se'ls menja molt de gust; però, de sangoneres, no n'hi puc fer empassar ni una!

RESPOSTES A PAGADES

J. M., J. Staramsa, S. B. i S., Josep Bernet Torras, L. P. i Maginet de cal Tano: Rebutts els originals que envien amb desí a l'Almanac. Moltes mercès.

C. T. F.: Gràcies per l'avís. Des d'avui tindrem al senyor Aguado de cap d'esquila.—Ll. S.: De forma, no és maleta; però el fons no diu res de nou.—G. C.: De dues, una. Mercès pels saluts.—Josep Gorina Roca: Tot, menys l'anagrama, que és més vell que l'anar en bicicleta.—Granet: Els xistos estan més bé que'ls dibuixos.—Eudald Sala: Veurem.—Marcè: No, senyor; no'ns agrada. Diu' que'n té de millors? Home!... Podia haver començat per aquests!...—Vidi: Encara no.—Foolish: Conformes amb lo de la crisi. Lo que envia potser vagi a l'Almanac.—J. Miralles i Salvà: Rebut, gràcies i... veurem.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ACTUALITAT

Quatre postals en color al·lusives a la
GUERRA EUROPEA

Pessetes 0'25

DE ACTUALIDAD

MAPA DE EUROPA

(En colores)

Verdadero Teatro de la Guerra

Precio: Dos reales

ORÁCULO DE LAS NACIONES

¿QUIÉN GANARÁ?

Divertidísimo e ingenioso juego de cartas político-satíricas para adivinar de quien será la victoria al final de la
TERRIBLE GUERRA EUROPEA

Precio del juego: 15 céntimos

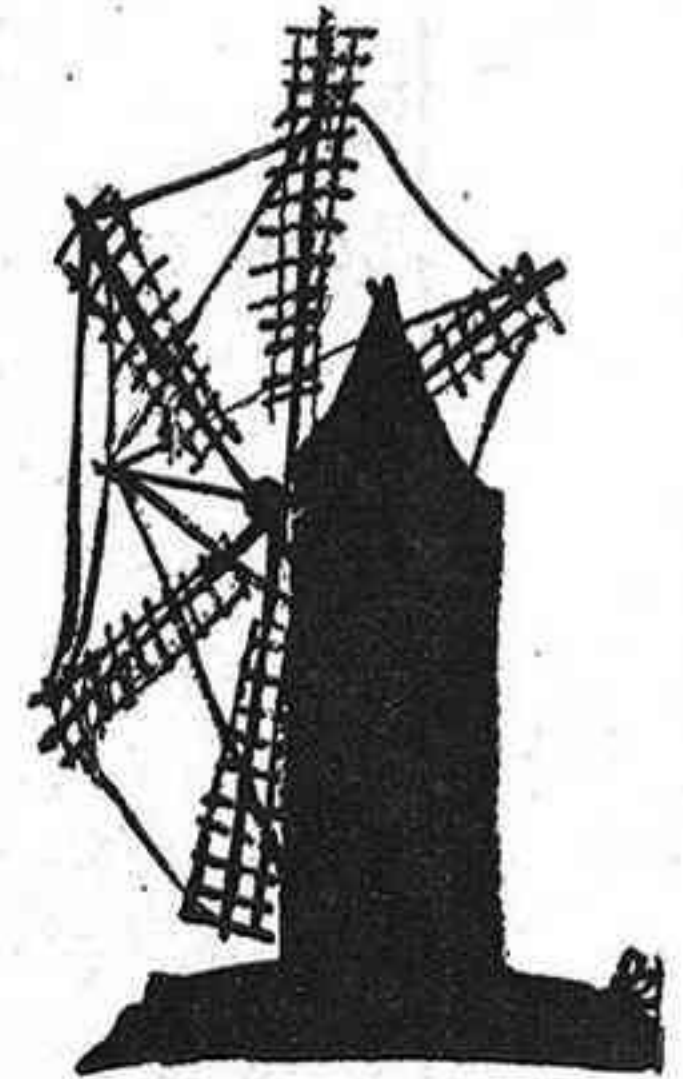
**EL CATALÀ
DE "LA MANCHA"**

NOVELA

d'en **SANTIAGO RUSIÑOL**

Un tomo 8.º, en magnífic paper de fil

Pessetes 4

**DICCIONARI
CATALÀ - CASTELLÀ
&
CASTELLÀ - CATALÀ**

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT, PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tomo d'unes 900 planes, imprés sobre un paper finíssim i intrasparent, relligat amb pegamoid

900 planes, 2 cms. de gruix!! 10 ptes.

Facsimil del Diccionari

FLOR DE PICARDÍA

VERSOS D'AMOR I DE PECAT

per **J. BURGAS**

Un tomo

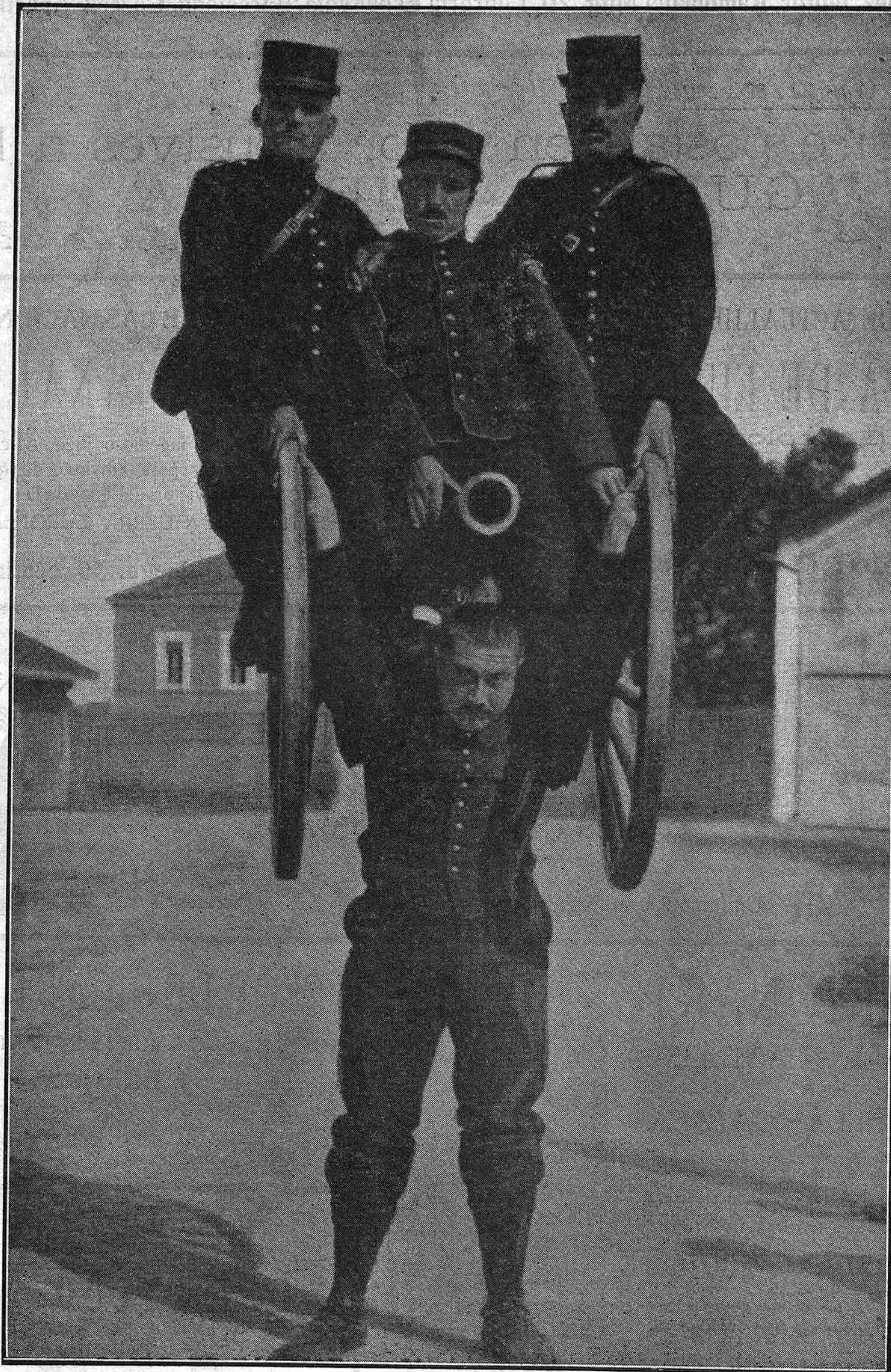
UNA pesseta

RUSIÑOL-BURGAS

: L'ARMA :

UNA pesseta

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL BRAU ARTILLER FRANCÈS

—Aquí tenen demostrat com la «força» no és sols del costat de l'Alemanya.